

Alle menneskers frihet, likhet og fellesskap

Taler
Bjørnar Moxnes

Dato
1 mai 2022

Sted
Stavanger

Omstendigheter
1. mai-tale

1 Det er utrolig fint å være samla igjen på denne første maidagen. Oppleve samholdet og fellesskapet. Det trengs mer enn noen gang, for vi lever i tunge og utrygge tider.

5 Pandemi, nedstenging og arbeidsledighet har satt sine spor, særlig i arbeidsfolks økonomi. Og nå er det krig i Europa. Vårt naboland har gått til krig mot sin nabo. La det ikke være noen tvil:

10 Vi står her i solidaritet med det ukrainske folk - og i tråd med fagbevegelsens sterke og stolte fredstradisjon fordømmer vi Russlands grovt folkerettsstridige angrep på Ukraina!

15 Vi støtter det ukrainske folks rett til å forsvare seg, vi støtter de som kjemper for sin frihet, sin selvstendighet og sitt demokrati.

Og for oss som er mot Nato, og for alle som har protestert mot Nato-landenes kriger mot afghanere, irakere og libyere, så er det like selvsagt at vi nå protesterer mot Russland. Vi er mot all imperialisme, uansett hvem som står bak!

20 Kjære venner.

25 Siden 1949 har basepolitikken vært en bærebjelke i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Gerhardsen-regjeringas erklæring om at fremmede makter ikke skal ha militærbaser på norsk jord i fredstid. For å hindre at Norge ble et militært oppmarsjrområde, sikre lav spenning i det høye nord. Og sikre Grunnlovens bestemmelser:

På norsk territorium er det norsk suverenitet som skal gjelde.

30

Men denne våren behandler Stortinget en ny baseavtale. Der amerikanske styrker får «uhindret tilgang til og bruk av omforente områder» til å innkvartere personell, stille opp styrker, lagre våpen og materiell. Her kan amerikanske styrker se bort fra norske lover og regler. Og de kan nekte norske myndigheter innsyn. De får militærbaser på norsk jord. Derfor sier vi:

35

Slå ring rundt basepolitikken! Ingen fremmede makters militærbaser på norsk jord i fredstid! Norge og Norden skal forbli en atomvåpenfri sone.

40

Og vi lover hverandre: Uansett hvor lenge Russland fører sin brutale krig mot Ukraina, så står vi sammen i solidaritet med det ukrainske folk til de får tilbake sin selvstendighet.

*

45

100 mandater for et historisk skifte, og Rødt over sperregrensa (inkludert Mímir på tinget), det stemte folk fram ved høstens valg. Folk ønsker politisk forandring, ikke minst de hundretusener av landets fagorganiserte:

50

1. Vi vil ha en storrengjøring i arbeidslivet. Da må vi kvitte oss med bemanningsuvesenet. Det er bra at regjeringa vil kaste ut bemanningsbyråene fra byggeplasser rundt Oslofjorden, men det er ikke nok.

55

Innleie fortrenger jo faste ansettelser, ikke bare i byggenæringa, men også i industrien og i helsevesenet, og landet rundt. Selv den lille innstramninga regjeringa nå foreslår, prøver NHO å stanse.

De skal ikke vinne fram.

60

Det er vi som skal vinne fram - og vi gir oss ikke før vi får tilbake den fornuftige regelen om at en ansatt er ansatt, ikke innleid fra et bemanningsbyrå. Og den regelen skal gjelde i hele Norges land.

65

2. Og så skal vi tette hullene i velferdsstatens lommer. I dag tjener velferdsprofitører milliarder på å selge barnehager til internasjonale oppkjøpsfond. I kommersielt barnevern er avkastningen på 22 prosent. Mens de

ansatte betaler regninga gjennom innsparinger i lønns- og pensjonsvilkår.

70 Dette skjer fordi eierne skal tjene penger på skattefinansiert velferd. I likhet med fagbevegelsen vil Rødt ha profittfri velferd, til beste for barna i barnehagene og barnevernet, for eldre og sjuke som trenger omsorg, og for flyktninger som nå trenger hjelp.

75 Vi sier: La heller Norsk Folkehjelp og kommunene drive asylmottak, i stedet for at milliardærbrødrene bak selskapet Hero skal tjene seg rike på folk på flukt.

Profittfesten har fått pågå i en årrekke. Nå har vi en historisk mulighet til å få gjort noe med det. Sammen skal vi presse regjeringa til å sette felles velferd foran
80 privat profitt!

*

Kamerater, Norge er bygd på demokratisk kontroll over naturressursene. For
85 over 100 år siden ønsket tyske, franske og britiske kapitalister kontroll over vannkrafta. De skjenka bøndene fulle og fikk fallrettigheter for en slikk og ingenting.

Men framsynte folkevalgte tok grep. Først med panikkloven. Så med
90 konsesjonslovene og hjemfallsretten.

Dette la grunnlaget for det norske industrieventyret. Og noen av de sterkeste fagforeningene verden har sett.

95 Seinere fant vi nye naturressurser, langt under havoverflaten. Nok en gang ønsket utenlandsk storkapital kontroll. Nok en gang tok framsynte folkevalgte grep.

Stortinget vedtok de 10 oljebud. Slo fast at det skulle være nasjonal kontroll med
100 ressursene på kontinentalsokkelen. Staten skulle engasjere seg «på alle hensiktsmessige plan» i utvinning av olje og gass, og opprette et statlig oljeselskap. Det selskapet het ikke Equinor, men Statoil!

Denne politikken gjorde Norge til et rikere land, og rikdommen ble noenlunde
105 rettferdig fordelt. Det er ingen selvfølge hvis vi ser på andre oljerike stater. Vi

kan derfor prise oss lykkelig over at vi i 1971 hadde folkevalgte som ikke overlot sokkelen til amerikanske storselskaper.

110 Og vi kan prise oss lykkelige for at vi ikke fant olja i dag. For er det noen som tror en Tina Bru, en Terje Søviknes eller en Terje Lien Aasland setter foten ned for utenlandske storselskaper som i dag vil berike seg på våre naturressurser?

115 Dere kan jo spørre dem som kjemper mot vindmøller. Profitten sendes ut av landet - mens de sitter igjen med rasert natur. Norge syder og buldrer av evig fornybar energi, det hvite kullet, vannkrafta. Men nå er vi blitt vannkraftlandet som går over bekken etter vind. Dette er energipolitikk i bakvendtland.

120 Eller dere kan spørre dem som nå får svindyre strømregninger i fanget. Tenk på det:

125 Vi betaler nå opp mot 30 ganger av hva det koster å produsere strøm fra norsk vannkraft. Ikke fordi vi har en strømkrise, strømprisene skyter jo i været til tross for at vi har et stort kraftoverskudd. Nei, vi har en strømpriskrise.

Og den skyldes politisk bestemte eksportkabler til Tyskland og Storbritannia, som gir en politisk bestemt import av utenlandske priser til et land som er selvforsynt med billig og grønn strøm.

130 Så hører vi fra Høyre og Ap at svaret er «mer produksjon» av kraft. Men i all verdens land og rike:

135 Om de så legger hvert eneste verna vassdrag i rør og peprer hver holme og hvert skjær med vindturbiner, så vil ikke det løse problemet. For problemet er at de har underlagt arvesølv et børsbasert og EU-regulert frihandel. Dermed blir prisen på norsk vannkraft til norske kunder bestemt av den europeiske kraftsituasjonen, ikke den norske.

140 Dette er ikke bærekraftig. Det kan bety kroken på døra for landets kraftforedlende industri.

I stedet må vi behandle strøm som en strategisk ressurs. Det betyr for det første: Makspris på strøm til alle kunder i Norge. Rødts forslag er max 35 øre/kWh.

For det andre, politisk regulering av krafteksporten. Nå er nesten all vannkraft solgt ut av landet. På Vestlandet ligger vannmagasinene på et lavere nivå enn minstenivået de siste tjue årene. Fyllingsgraden er 11,9 prosent mot 24,7 prosent i fjor.

150

Vi risikerer både enda dyrere strøm gjennom sommeren og fare for rasjonering hvis dette fortsetter.

155

Det minste vi kan forvente av Storting og regjering i en slik situasjon er politisk handlekraft - men flertallet er handlingslammet. Derfor trengs det nå aksjoner og demonstrasjoner, fagbevegelsen må ta ansvar og gå foran - og i partipolitikken er det én ting som hjelper: Et sterkere Rødt - det trengs nye koster når de gamle kostene ikke lenger feier!

160

Og så må vi hente fram igjen suksessoppskriften fra oljeeventyret. I forvaltningen av våre felles naturressurser må staten og folkestyret spille en avgjørende rolle. Det er bare gjennom nasjonal kontroll vi kan sikre at fruktene som høstes fra naturen kommer oss alle til gode.

165

Gjennom nasjonal kontroll kan vi også forvalte ressursene på en bærekraftig måte og sikre at de brukes til å utvikle industri og næringsvirksomhet. Norge skal ikke bli et råvareland eller et nytt Kuwait, vi skal foredle ressursene, bygge industri verdier og dele verdiene - sammen.

170

*

Et urettferdig arbeidsliv, større klasseskiller og et offentlig sikkerhetsnett med hull i, vises ikke bare som tall i en statistikk. Det merkes på kroppen.

175

Og blant dere er det flere som kjenner Forskjells-Norge på kroppen.

Noen som ikke klarer å bære fanen høyt fordi skulderen er ødelagt av for mange tunge løft. Noen som ikke vil vise tennene når dere smiler, for dere har ikke råd til tannlegen. Andre som ikke kan gå i toget fordi knærne er utslitt.

180

Samtidig veit vi at stadig mer makt og rikdom samler seg på toppen. Den økonomiske overklassen får alt den peker på, mens utryggheten øker for vanlige folk. Et sånt Forskjells-Norge vil vi ikke ha.

Denne våren er strøm-, drivstoff- og matprisene høye. Etter to år med nedstenging og arbeidsledighet er det mange som har brukt opp sparepengene sine og ikke har noe mer å gå på.

190 Vi kan ikke sitte å se på at barnefamilier, uføretrygda og andre blir ruinert. Fellesskapet må stille opp for folk som rammes, og tro meg, fellesskapet kan stille opp. Det som trengs, er politisk vilje.

- Vi kan få en makspris på strøm.

195 - Vi kan få lavere drivstoffpriser og kutte i prisene på kollektiv.

- Vi kan kutte momsen på mat.

- Vi kan øke barnetrygden.

- Vi kan gjøre tannhelse gratis og tilgjengelig for alle.

200 - Og når vi bygger et flunkende nytt sykehus i Stavanger, så skal det ikke være uten barselshotell og med færre liggeplasser for kvinner i barsel enn det dagens sykehus har - fødende kvinner skal ikke være en salderingspost for den norske velferdsstaten!

Men da kan vi ikke samtidig skjerme de borgerliges skattekutt til milliardærene.

205 Da trengs det en rettferdig skattepolitikk - og det må vi sammen presse regjeringa til å gjennomføre.

*

210 Gode venner,

Ikke alle dager er like lyse, det er mye å være urolig for. Og selv om vi vant valget i høst, så er borgerligheten sterk. De har pengene på sin side.

215 Men vi har noe som er sterkere.

Nemlig troen på et samfunn der beslutningene ikke tas i lukka styrerom. Men der vi tar dem i fellesskap.

220 Troen på et samfunn der vi ikke står med lua i hånda. Men der alle har rett til arbeid.

Og troen på et samfunn der mennesker og miljø er viktigere enn profitt.

225

Den troen kan flytte fjell. Det har vi vist tidligere.

Det er jo ikke på grunn av kapitalismen at arbeidsfolk har sine rettigheter i dag.
Det er på tross av kapitalismen.

230

Rettighetene er kjempet fram fordi kapitalismen skaper sin egen motstander:
Den organiserte arbeiderbevegelsen. Som i over 100 år har gått i spissen for alle
menneskers frihet, likhet og fellesskap.

235 Gratulerer med dagen!

Tusen takk for meg.

Kilde

240

www.roedt.no

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/alle-menneskers-frihet-likhet-og-fellesskap>

245

250

255

260